

УДК 378:070]:37.091.31

Мединська О. Я.

канд. філол. наук, кафедра журналістики, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

У статті розкрито прикладні аспекти застосування інноваційних освітніх технологій у підготовці майбутніх журналістів, зокрема під час вивчення курсу «Журналістський фах: новинна журналістика». Особливу увагу приділено інноваційним методикам викладання дисципліни. Висвітлено процес організації інтерактивного навчання, який передбачає впровадження технологій візуалізації інформації, моделювання професійних ситуацій тощо. Запропоновано типологію інтерактивних вправ, спрямованих на формування професійної компетенції майбутніх журналістів.

Сучасні інформаційні виклики зумовлюють необхідність формування якісного медіапродукту із широкою фактологічною базою. Новинна журналістика як основа творення інформаційної картини набуває все більшої популярності в сучасному інформаційному світі, а отже, актуальнішою стає проблема суспільної цінності новини. У зв'язку з цим виникла необхідність модернізації навчально-методичної системи формування професійних компетенцій майбутніх журналістів у контексті дисципліни «Журналістський фах: новинна журналістика».

Мета статті — висвітлити практичні аспекти використання інноваційних педагогічних технологій під час вивчення дисципліни «Журналістський фах: новинна журналістика».

Отже, використання інноваційних педагогічних технологій при вивченні дисципліни «Журналістський фах: новинна журналістика» сприяє підвищенню ефективності проведення занять, набуттю комунікативних навичок та вмінь, розвитку особистісних якостей студентів, діалогічної взаємодії, формуванню досвіду інтерактивної діяльності, покращенню професійного рівня майбутніх журналістів. Це дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективною в межах обраної теми є розробка методології організації інноваційних підходів під час викладання журналістських дисциплін.

Ключові слова: інноваційні педагогічні технології, проектне навчання, технології ситуативного моделювання, візуалізація інформації, технології критичного мислення.

Medynska O. Ya.

PhD in Philology, lecturer at the Department of Journalism,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine

THE USE OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF FUTURE JOURNALISTS

The article examines the applied aspects of the application of innovative educational technologies in the training of future journalists, in particular when studying the course «Journalism as a career: News Journalism». A particular attention is paid to the innovative methods of teaching the discipline. The process of organizing interactive learning, which involves introduction of technologies of information visualization, modeling in game of professional situations, etc. is covered. The typology of interactive exercises aimed at forming the professional competence of future journalists is proposed.

Today's information challenges necessitate the formation of a quality media product with a broad factual base. News journalism, as the basis of the creation of the information picture, is gaining popularity in the modern information world, and therefore the problem of the social value of news becomes more relevant. In this regard, there was a need to modernize the educational and methodological system of forming the professional competencies of future journalists in the context of the discipline “Journalism Specialty: News Journalism”.

The purpose of the article is to highlight the practical aspects of the use of innovative pedagogical technologies during the study of the discipline “Journalism Specialty: News Journalism”.

Thus, the use of innovative pedagogical technologies in the study of the discipline “Journalism Specialty: News Journalism” helps to increase the efficiency of conducting classes, the acquisition of communication skills and abilities, the development of students' personal qualities, dialogic interaction, the formation of experience of interactive journalism, improvement of the professional skills of future journalists. This study does not exhaust all aspects of the problem. Promising within the chosen topic is the development of a methodology for organizing innovative approaches to teaching journalism

Keywords: innovative pedagogical technologies, project based learning, situational modeling technologies, information visualization, critical thinking technologies.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та інформатизації суспільства новітнє інформаційно-комунікаційне середовище надає ширші можливості впливу мас-медіа на світобачення реципієнтів, формування суспільно-політичних настроїв громадян, взаємовідносин у соціумі. Медіа є модераторами контентного наповнення інформаційного простору. За таких умов виникає нагальна потреба в компетентних універсальних журналістах, професійні якості яких відповідають вимогам сучасного гіперінноваційного суспільства. Для підготовки таких фахівців у навчальний процес слід упроваджувати нові освітні методики, продуктивні технології викладання. З огляду на це утверджується нова освітня парадигма, яка полягає в необхідності розвитку креативних якостей суб'єктів навчального процесу, їх інноваційного мислення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема впровадження сучасних навчальних методик у практику вищої школи відображена в наукових доробках як українських, так і зарубіжних учених (О. Бугрій, Ю. Завалевського, Н. Заячківської, О. Комар, Л. Козак, В. Мельничайка, О. Пометун, С. Пультера, В. Підгурської, О. Січкарук, Н. Солодюк, Л. Шевцової, П. Щербаня, І. Яцик, К. Бенне, Л. Брандфорд, Д. Кавтрадзе, К. Роджерса, К. Фопеля та ін.). Особливості журналістської освіти, актуальні питання формування професійної майстерності журналіста були предметом вивчення науковців і практиків: О. Дорошук, Я. Засурського, В. Здоровеги, С. Корконосенка, Г. Лазутіної, А. Марачевої, К. Маркелова, І. Михайлина, А. Москаленка, В. Олешка, Є. Проніної, Є. Прохорова, В. Різуна, О. Самарцева, Л. Світич, І. Чемерис, В. Шкляра, Т. Трачук, Ф. Рогоу, С. Шейбе та ін. Проте постійна еволюція суспільного замовлення зумовлює необхідність подальшого дослідження теоретичних особливостей та методичних засад інтерактивного навчання, специфіки його реалізації в навчальному процесі вищої школи. Виходячи з цього, актуальним залишається питання інноваційних педагогічних технологій у контексті формування професійної компетенції майбутніх журналістів.

Мета статті — висвітлити практичні аспекти використання інноваційних педагогічних технологій під час вивчення дисципліни «Журналістський фах: новинна журналістика».

Результати дослідження. Сучасні інформаційні виклики зумовлюють необхідність формування якісного медіапродукту із широкою фактологічною базою. Новинна журналістика як основа творення

інформаційної картини набуває все більшої популярності в сучасному інформаційному світі, а отже, актуальнішою стає проблема суспільної цінності новини. У зв'язку з цим виникла необхідність модернізації навчально-методичної системи формування професійних компетенцій майбутніх журналістів у контексті дисципліни «Журналістський фах: новинна журналістика». Основи новинного дискурсу повинні закладатися ще під час оволодіння майбутньою професією, оскільки сучасний медіаринок вимагає висококваліфікованих кадрів, здатних інтегрувати теоретичні знання і практичні уміння в цілісну систему, ефективно володіти технологіями, засобами та методами фахової комунікації з метою забезпечення оптимального донесення інформації до масової аудиторії, успішно вирішувати професійні завдання.

Одним зі шляхів підвищення якості засвоєння теоретичних і практичних основ дисципліни є використання інноваційних технологій, дидактичними можливостями яких є: посилення мотивації навчання; активізація студентів; індивідуалізація процесу навчання; розширення меж самостійної діяльності студентів-журналістів; урізноманітнення форм подання інформації та типів навчальних завдань; створення навчального середовища, яке б забезпечувало «занурення» студентів у соціальні й виробничі ситуації, тощо. Наведемо приклади застосування інноваційних педагогічних технологій під час викладання навчальної дисципліни «Журналістський фах: новинна журналістика».

Технологія візуалізації інформації. Важливою складовою частиною навчального процесу є візуалізація інформації. Як зазначає С. Денисенко, візуалізація — системне, засноване на правилах, динамічне та/або статичне графічне подання інформації, що допомагає розібратися у складних питаннях, націлене на узагальнення та аналіз теорії та практики. Нами видано посібник «Новинна журналістика у схемах і таблицях» (авт. — О. Я. Мединська, Н. В. Янець, 2018), у якому навчальний матеріал презентується у спеціальних модулях: граф-схемах (геометричних фігурах, символічних зображеннях), схемах, таблицях. У візуалізованій формі кодується достатній обсяг теоретичної інформації, зокрема формується цілісне уявлення про особливості новинної журналістики, комплекс професійних стандартів, жанрову своєрідність новинних текстів тощо (див. рис. 1, рис. 2, рис. 3).

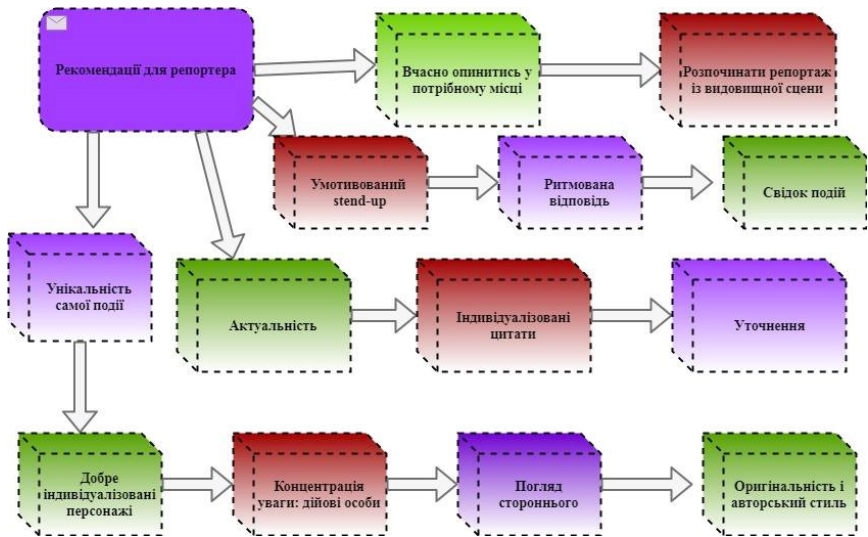

Рис. 1. Рекомендації для репортера

Принцип перевернутої піраміди

Принцип перевернутої піраміди передбачає, що найважливіша інформація, – основне повідомлення, – міститься на початку тексту. Далі, за принципом віддалення, розміщуються менш важлива інформація.

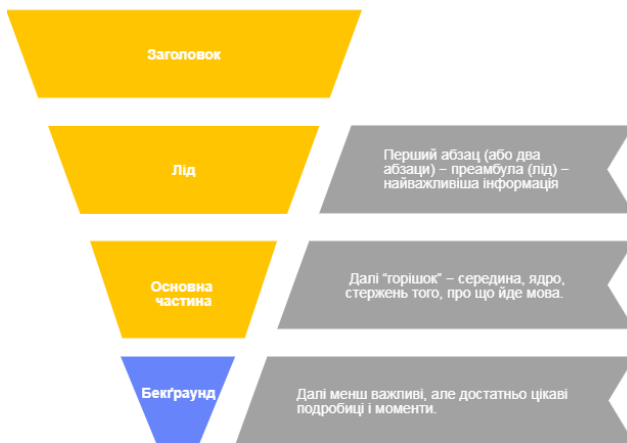

Рис. 2. Принцип «перевернутої піраміди»

Рис. 3. Класифікація радіорепортажу (за В. В. Лизанчуком)

Схеми й таблиці відповідають принципам компактності, системності та логічності, тобто практичній реалізації наочності навчання. Доцільно зауважити, що візуалізація навчальної інформації сприяє продуктивній діяльності студентів-журналістів, активізації їхніх пізнавальних інтересів.

Лекційні та практичні заняття з курсу «Журналістський фах: новинна журналістика» побудовані на засадах діалогічної взаємодії суб'єктів навчання, у результаті якої накопичується досвід нестандартного вирішення завдань фахового спрямування, формуються професійні компетенції. Під час діалогічного навчання важливою складовою частиною є відтворення реальних умов, у яких учасники діалогу виступають як носії конкретних журналістських ролей (інтерв'юер, диктор

телебачення, ведучий новин ТСН, репортер, журналіст газети «День», кореспондент та ін.). Застосування діалогових технологій надає можливість студентам проявляти активність, спрогнозувати можливу комунікативну поведінку учасників, вести конструктивний діалог, метою якого є позитивна налаштованість, уміння поєднати «твердження й заперечення», визнання рівності всіх партнерів діалогічних взаємин, що зумовлює особистісне й професійне зростання майбутніх журналістів.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються різні форми проведення занять: гостьові лекції, тренінги («Як правильно написати новинний матеріал про освітню/медичну реформи», «Особливості висвітлення проблем людей з інвалідністю у медіапросторі», «Вибірчий дискурс у мас-медіа», «Світові стандарти журналістики» тощо), засідання медіаклубів, виїзні майстер-класи від провідних українських журналістів (головного редактора «Радіо Свобода» Інни Кузнецової, редактора інформаційних програм і спецпроектів («Схеми», «Крим. Реалії», «Донбас. Реалії», «Іловайський котел. Спогади») «Радіо Свобода» Ірини Штогрін тощо). У рамках вивчення курсу організуються екскурсії до всеукраїнських та регіональних ЗМК («Радіо Свобода», «УХ Радіо», телеканали: Zik, «1+1», TV-4, «ТТБ», «Тернопіль 1», редакції газет «Вільне життя плюс»), прес-служб органів місцевого самоврядування. Такі форми занять мають вагоме значення для формування професійних компетенцій майбутніх фахівців, оволодіння прикладними засадами журналістської діяльності, оскільки студенти ознайомлюються зі специфікою роботи медійників, особливостями створення журналістських матеріалів, новими тенденціями подання інформації тощо.

Під час проведення занять використовуються активні методики, засновані на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, що розвивають індивідуальність, критичне мислення, стимулюють креативні здібності студентів через безпосереднє залучення у професійну діяльність, сприяють мобілізації комунікативних, дослідницьких та проектувальних умінь майбутніх фахівців. Чільне місце в методиці викладання навчального курсу посідають індивідуальні та групові види комунікативної та інтерактивної діяльності, наприклад дискусії, моделювання професійних ситуацій, соціально-рольові взаємодії, проектно-дослідницька робота.

Технологія дебатів (дискусії). З метою покращення ефективності процесу викладання запроваджується одна з форм інтерактивної

технології — дискусія, яка дає можливість поєднання індивідуального та кооперативного навчання, стимулює студентів-журналістів до повторення вивченого матеріалу, читання додаткової літератури, пошуку шляхів вирішення поставлених завдань. Міні-дискусію доцільно застосувати під час вивчення теми «Професійні та етичні стандарти журналістики». Викладач пропонує студентам питання для обговорення: 1. Навіщо громадськості знати про журналістські стандарти? 2. Як дотримуватись стандарту думок в умовах війни? 3. Чим виміряти об'єктивність? 4. Яка інформація є точною? 5. Як порушують стандарти? 6. Яка відповідальність за це існує? 7. Які ознаки замовних матеріалів? 8. Як розпізнавати розголошення конфіденційної інформації й не поширювати її далі? 9. Як ви можете протидіяти порушенню журналістської етики?

На практичних заняттях активно використовуються такі різновиди дискусій: панельна («Етично-професійний аспект діяльності журналіста в умовах інформаційної агресії»), «Професійні стандарти журналістики»), міні-дискусія, диспут («Факти — священні, коментарі — вільні», «Джинса в медіатекстах»), дебати («Конструктивна журналістика»), круглий стіл («Суспільна цінність новини», «Мова ворожнечі у мас-медійному дискурсі»), прес-конференція («Свобода медіа в Україні», «Безпека журналістів у конфліктогенних умовах») тощо.

Технологія критичного мислення є найбільш вдалою для практичних занять, оскільки допомагає формувати здатність студентів-журналістів аналізувати отриману інформацію, здійснювати її фактчекінг та верифікацію, розпізнавати пропагандистські медіаматеріали тощо. Наприклад, студентам пропонується схарактеризувати роботу Комісії з журналістської етики в Україні на предмет вирішення конфліктних ситуацій етичного та професійного характеру, які виникають у медіасередовищі, дослідити порушення журналістської етики та професійних стандартів у новинних матеріалах.

Технологія ситуативного моделювання. В основі цієї методики лежить моделювання конкретних професійних ситуацій, під час взаємодії з якими студенти краще засвоюють матеріал, колективно вирішують проблеми на основі аналізу відповідної ситуації.

Під час практичних занять проводимо ділові ігри, які дозволяють проектувати майбутню фахову діяльність студентів, себто максимально наближати її до умов виробництва, моделюючи різні професійні ситуації. Наприклад, перед студентами стоїть завдання втілитися в роль

ведучого телеефіру: обрати актуальну тему, написати телевізійний сценарій сюжету, відпрацювати постановку голосу та стилістику ведення програми у прямому ефірі, записати на відео.

Гра «Інтерв'юер». Студенти виступають у ролі «інтерв'юера» та «інтерв'ююваного». Учасники гри готують проблемне інтерв'ю, у якому розглядаються тенденції розвитку регіональних медіа. Студенти повинні ознайомитися з технікою і прийомами ведення інтерв'ю, що сприяють розумінню інтерв'ююваного, подоланню психологічних бар'єрів у комунікації, оптимізації інформативності й конструктивності спілкування. Формулюючи запитання, «інтерв'юер» повинен пам'ятати про «десять смертельних гріхів» журналіста (за Д. Савотські).

Гра «Виробництво теленовин». Студенти-журналісти об'єднуються у фокус-групи для створення інформаційного випуску новин, розподіляючи між собою функціональні обов'язки («кореспонденти», «ведучий новин», «випусковий редактор», «звукорежисер»). Мета — за тематичним принципом створити інформаційний випуск новин, змоделювати ситуацію.

Гра «Знак якості». Студенти виступають у ролі «експертів». Для аналізу обирають медіаматеріали, характеризують їх за такими критеріями: правильна побудова тексту відповідно до зазначеного жанру, дотримання/порушення професійних стандартів журналістики, етичних норм, наявність/брак мови ворожнечі, грамотність.

На заняттях практикуємо проводити такі ділові ігри: «Репортер», «Працівник прес-служби», «Інтерв'ю з журналістом», «Формула Квінтіліана», «Глобальна мова журналістів», «Медіаексперти», «Світовий етичний стандарт», «Біржа праці» (підбір кандидатур на ролі «журналістів-новинарів», «репортерів»), «Рекламна пауза» (презентація власної медійної продукції: інтерв'ю, репортаж, агенційне повідомлення тощо).

Технологія проектного навчання. Ця педагогічна технологія зорієнтована на здобуття студентами нових знань завдяки самоосвіті, враховує рівень розвитку їхніх здібностей та сформованого досвіду. Упровадження в навчальний процес дослідницьких та творчих медійних проєктів створює інноваційно розвивальне середовище, метою якого є журналістська мотивація навчальної діяльності. Працюючи над створенням проєктів, студенти-журналісти швидко навчаються критично мислити, продукувати нові ідеї, грамотно працювати з інформацією тощо.

У контексті підвищення рівня новинної грамотності та розвитку медіакомпетенцій важлива роль належить інтерактивним вправам,

що стимулюють студентів до професійного самовдосконалення. Пропонуємо типологію вправ, спрямованих на ефективне засвоєння знань із курсу: 1) творчо-репродуктивні («Медіатор нових ідей», «Конструювання медіатексту», «Виробництво новинного контенту», «Хед-лайн»); 2) вправи на розвиток критичного мислення («Декодування інформації», «Стоп-фейк»); 3) вправи на розвиток комунікативно-креативних якостей майбутніх журналістів («Турнір журналістів», «Актуальна камера»); 4) вправи, спрямовані на формування професійної компетенції («Архітектоніка новинних текстів», «Ідентифікація інформантів», «Газетний репортаж», «Зв'язки з громадськістю», «Реєстр журналістських неточностей», «Стендап», «Інструменти фактчекінгу»).

Висновки. Використання інноваційних педагогічних технологій при вивченні дисципліни «Журналістський фах: новинна журналістика» сприяє підвищенню ефективності проведення занять, набуттю комунікативних навичок та вмінь, розвитку особистісних якостей студентів, діалогічної взаємодії, формуванню досвіду інтерактивної діяльності, покращенню професійного рівня майбутніх журналістів. Це дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективною в межах обраної теми є розробка методології організації інноваційних підходів під час викладання журналістських дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : «Академвидав», 2004. 352 с.
2. Доброскок І. І., Коцур В. П., Нікітчина С. О. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі : монографія. Переяслав-Хмельницький : Вид-во С. В. Карпук, 2008. 284 с.
3. Дудко Л. А. Роль інноваційних педагогічних технологій у становленні конкурентоспроможних спеціалістів // Мультиверсум. Філософський альманах. 2004. № 39. С. 1–4.
4. Дяченко М. Д. Концептуальні засади підготовки майбутніх журналістів до професійно-творчої діяльності // Педагогіка і психологія професійної освіти. 2012. № 4. С. 9–17.
5. Мединська О. Я., Янець Н. В. Новинна журналістика у схемах і таблицях : навч. посіб. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 162 с.
6. Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2002. 255 с.

7. *Пометун О.*, Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
8. *П'ятакова Г. П.*, Заячківська Н. М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі : навч.-метод. посіб. для студентів та магістрантів вищої школи. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 55 с.
9. *Січкарук О. І.* Інтерактивні методи навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Київ : Таксон, 2006. 88 с.

REFERENCES

1. *Dychkivska, I. M.* (2004), Innovative pedagogical technologies, Kyiv: Akademvydav, 352 p.
2. *Dobroskok, I. I., Koczur, V. P., and Nikitchina, S. O.* (2008), Innovative Pedagogical Technologies: Theory and Practice of Use in Higher School: Monograph, Pereyaslav-Xmelnyczkyj : Vyd-vo S. V. Karpuk, 284 p.
3. *Dudko, L. A.* (2004), «The role of innovative pedagogical technologies in the formation of competitive specialists», Multyversum. Filsofskyj almanax, Vol. 39, Kyiv: Centr kultury, pp. 1–4.
4. *Dyachenko, M. D.* (2012), «Conceptual Principles of Preparing Future Journalists for Professional and Creative Activity», Pedagogika i psychologiya profesijnoyi osvity, Vol. 4, pp. 9–17.
5. *Medynska, O. Ya.* and Yanets, N. V. (2018), News journalism in charts and tables: training manual, Ternopil: Osadzha Yu. V., 161 p.
6. *Pyexota, O. M., Kiktenko, A. Z. and Lyubarska, O. M.* (2002), Educational technologies : educational and methodical manual, Kyiv: A.S.K., 255 p.
7. *Pometun, O.* and Pyrozhenko, L. (2004), Interactive Learning Technologies: Theory, Practice, Experience: Methodology, Kyiv: A.S.K., 192 p.
8. *Pyatakova, G. P., and Zayachkivska N. M.* (2003), Modern pedagogical technologies and methods of their application in high school: a methodical manual for students and high school graduates, Lviv : Vydavnychyj centr LNU imeni Ivana Franka, 55 p.
9. *Sichkaruk, O. I.* (2006), Interactive methods of teaching in high school: a teaching manual, Kyiv : Takson, 88 p.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2019.

Received 01.02.2019.